

Natalia
Ginzburg

„Strega“ premijos laureatė

Iš naujo atrasta
viena ryškiausių
Italijos rašytojų

ROMANAS

Visi
mūsų
vakar

TYTO ALBA

Natalia
Ginzburg

Visi
mūsų
vakar

ROMANAS

Su Giacomo Magrini įžanga

Iš italų kalbos vertė
Inga Tuliševskaitė

VILNIUS 2023

Pirma dalis

I.

Valgomajame ant sienos kabėjo motinos portretas: moteris sėdi, skrybėlė su plunksna, pavargęs, išsigandęs pailgas veidas. Ji visada buvo silpnos sveikatos – svaigdavo galva, daužėsi širdis ir keturi vaikai jai buvo per didelė našta. Motina mirė netrukus po Anos gimimo.

Kartais sekmadieniais jie eidavo į kapines – Ana, Džius-tinas ir ponija Marija. Končetina – niekada, sekmadieniais ji nekeldavo kojos iš namų, nekeitė tos dienos ir užsidariusi savo kambaryje adydavo kojines apsilvilkusi prasčiausią suknelę. O Ipolitas turėjo būti su tėvu. Kapinėse ponija Marija meldavosi, bet abu vaikai – ne, nes tėvas sakydavo, kad melstis kvaila, gal Dievas ir yra, bet neverta Jam melstis, juk Jis yra Dievas ir pats žino, kas ir kaip.

Kai motina dar nebuvo mirusi, ponija Marija gyveno ne su jais, o su senele, tėvo motina, ir jos drauge keliaudavo. Ponios Marijos lagaminai mirgėjo viešbučių lipdukais, o spintoje kabėjo jos kostiumėlis su bičių formos sagutėmis, pirktas Tirolyje. Keliauti buvo senelės manija, ji niekaip nenorėjo sustoti ir taip iššvaistė visus turėtus pinigus, nes mėgo gyventi prabanguose viešbučiuose. Paskutiniai savo gyvenimo metais tapo labai pikta, kalbėjo ponija Ma-

rija, negalėjo susitaikyti likusi be pinigų ir nesuprato, kaip šitaip nutiko; kartais užsimiršusi norėdavo nusipirkti naują skrybėlę ir poniai Marijai tekdavo tempte nutempti ją nuo vitrinos, o ji įpykusi belsdavo skėčiu į žemę ir kramtydavo šydą. Senelė palaidota Nicoje, ten ir mirė, mieste, kuriame tiek linksminosi jaunystėje, kai dar buvo gaivi, graži ir turėjo daug pinigų.

Ponia Marija visada nušvisdavo gavusi progą pakalbėti apie senelės pinigus, papasakoti apie savo keliones ir jomis pasigirti. Ponia Marija buvo smulkutė, atsisėdusi ant kėdės kojomis nesiekė grindų. Todėl užklodavo jas antklode, nemėgo rodyti savo grindų nesiekiančių kojų. Antklodė buvo iš karietos, ta pati, kuria jiedvi su senele užsiklodavo kelius prieš dvidešimt metų, kai išvažiuodavo pasivažinėti po miestą. Ponia Marija dažėsi skruostus ir nemėgo, kad ją kas nors matytų anksti ryte, kai dar nebūdavo pasidažiusi, todėl tylutėliai įsmukdavo į vonios kambarį visa sukumpusi, ir krūpčiojo ir pyko, jei kas nors koridoriuje ją užkalbindavo ko nors paklausti. Vonioje užtrukdavo ilgai, kiti atėję belsdavosi į duris, o ji rėkdavo, kad šie namai jai jau įkyrėjo, čia niekas jos negerbia, ir grasindavo iškart susikrauti lagaminus ir išvažiuoti pas seserį į Genują. Porą kartų net buvo ištraukusi iš po spintos lagaminus ir pradėjusi kišti batus į drobinius maišelius. Bet visiems tereikėjo apsimesti, kad nieko nemato, ir batai netrukus grįžo, iš kur paimti. Be to, visi žinojo, kad Genujoje gyvenanti sesuo savo namuose nenori jos nė matyti.

Ponia Marija išeidavo iš vonios kambario jau visiškai

apsirengusi ir su skrybėlaite, ir paėmusi kastuvėlį bėgdavo į gatvę rinkti mėšlo, kuriuo tręšdavo rožes, skubėdavo ir saugodavosi, kad niekas jos nepamatytų. Vėliau paimdavo rezginę ir eidavo apsipirkti, ir per pusvalandį mažomis kojytėmis, apautomis kaspinėliu padabintais bateliais, apibėgdavo visą miestą. Kas rytą jį išnaršydavo ieškodama pigesnių produktų ir namo pareidavo mirtinai pavargusi; po apsipirkimo visada būdavo paniurusi ir išsiliedavo ant Končetinos, dar su chalatu, iškalbėdama, kad kai sėdėdavo karietoje šalia senelės, antklode šiltai apsiklojusi kelius, ir visi žmonės su ja sveikindavosi, niekada nemanė, kad turės lakstyti po miestą su rezgine. Končetina prieš veidrodį lėtai šukuodavosi plaukus ir tyrinėdavo strazdanas ant veido, visas po vieną, po to apžiūrėdavo dantis, dantenas, tada iškišdavo liežuvį ir apžiūrėdavo jį. Plaukus susukdavo į kietą mazgą ant pakaušio ir ant kaktos sušiaušdavo kirpčiukus; ponija Marija kalbėjo, kad ji su tais kirpčiukais atrodo kaip *cocotte*. Paskui Končetina praverdavo spintą ir rinkdavosi, ką apsirengti. Ponija Marija tuo metu klodavo lovas ir dulkindavo kilimėlius, apsirišusi skarele galvą, pasiraičiusi rankoves ir apnuoginusi senas sudžiūvusias rankas, bet vos tik namo priešais balkone pamatydavo poniją – tuoj bėgdavo nuo lango tolyn, gėdijosi rodytis skarele aprišta galva ir dulkinanti kilimus, burbėdavo, kad atėjo į šituos namus kaip rūmų dama, o štai ką dabar turi dirbti.

Ponija iš namo priešais irgi turėjo kirpčiukus, bet jos kirpčiukus sugarbanojo ir elegantiškai sušiaušė kirpėjas, ir ponija Marija kalbėjo, kad tame balkone, vilkėdama švie-

sius, gaivius chalateľius, ji atrodo jaunesnė už Končetiną, nors visi žino, kad jai jau keturiasdešimt penkeri.

Būdavo dienų, kai Končetina nerasdavo tinkamos suknelės. Tada matuodavosi sijonus ir palaidines, derindavo diržus ir gėles prie iškirptės ir viskuo likdavo nepatenkinta. Galiausiai imdavo raudoti ir rėkti, kokia ji nelaiminga, neturi nė vienos gražios suknelės, o dar tokios gremėzdiškos figūros. Ponia Marija užverdavo langus, kad name priešais niekas jos negirdėtų. – Tavo figūra negremėzdiška, – sakydavo, – tik platūs klubai ir plokščia krūtinė. Kaip ir tavo senelės, ir jos krūtinė buvo plokščia. – Končetina parkritusi pusnuogė ant nepaklotos lovos rėkdavo ir raudodavo, sielvartaudavo dėl egzaminų, kuriuos jai reikės laikyti, ir dėl romanų su vaikiniais.

Končetina turėjo daug vaikinių. Ir juos dažnai keisdavo. O vienas toks visą laiką stoviniuodavo prie vartelių, plataus kampuoto veido, su žiogeliu susegtu šaliku vietoj marškinių. Vardu Danilas. Končetina sakydavo seniai jį metusi, bet jis nenorėjo su tuo susitaikyti ir vaikštinėdavo prieš vartelius, rankos už nugaros, beretė užsmaukta ant kaktos. Ponia Marija bijojo, kad jis gali užėiti ir išlieti pyktį ant Končetinos, ir eidavo pas tėvą skųstis Končetinos romanais su vaikiniais, ir tempdavo jį prie lango parodyti tą Danilą su berete ir rankomis už nugaros, ir prašydavo tėvą nueiti jį išvaryti. Tėvas atsakydavo, kad gatvė yra visų ir jis neturi teisės varyti žmogaus iš gatvės, ir pasidėdavo ant stalo seną revolverį, jei Danilas kartais įžengtų pro vartelius. Tada išstumdavo iš kambario ponią Mariją, nes norėjo ramiai rašyti.

Tėvas rašė storą prisiminimų knygą. Jau daug metų ją rašė, net metė advokato darbą, kad galėtų rašyti. Ji vadinosi „Nieko kito, išskyrus tiesą“, joje buvo surašyti sunkūs kaltinimai fašistams ir karaliui. Tėvas juokdavosi ir trynė rankas pagalvojęs apie karalių su Musoliniu, kurie nė nenumano, kad viename Italijos mieste vienas vyras prirašė daugybę lapų kaltinimų jiems. Knygoje jis papasakojo visą savo gyvenimą: apie tai, kaip dalyvavo atsitraukime iš Kaporeto, ir ką ten pamatė, ir apie socialistų susirinkimus, apie Žygį į Romą ir apie visus tuos, kurie jų mieste dabar išvertė skūrą, apie žmones, kurie atrodė dori, ir apie jų vėliau padarytas bjaurias kiaulystes, „nieko kito, išskyrus tiesą“. Jau daug mėnesių ją rašė ir kas minutę skambindavo varpeliu prašydamas atnešti jam kavos, kambarį buvo tirsta nuo dūmų, jis nemiegodavo naktimis, bet rašydavo, arba kviesdavo Ipolitą, kad šis rašytų jam diktuojant. Ipolitas garsiai taukšėdavo rašomąja mašinėle, tėvas diktudavo žingsniuodamas po kambarį ir niekas negalėjo miegoti, nes namo sienos buvo plonos, o ponija Marija vartėsi lovoje drebėdama iš baimės, kad gatvėje kas nors gali išgirsti griausmingą tėvo balsą ir jo kaltinimus Musoliniui. Paskui tėvas staiga išsigando, knyga jam nebeatrodė tokia graži, kalbėjo, kad visi italai yra netikę ir knyga jų tikrai nepakeisi. Kalbėjo, kad norėtų išeiti į gatvę ir iššauti iš savo revolverio, arba nieko nedaryti, tiesiog gulėti, miegoti ir laukti mirties. Neidavo iš kambario; per dienas gulėdavo lovoje ir Ipolitas jam turėdavo skaityti „Faustą“. Pasikviesdavo Džiustiną su Ana ir prašydavo atleisti, kad niekada

nedarė dalykų, kuriuos paprastai daro tėvas, niekada nenusivedė jų į kiną ar pasivaikščioti. Pasikviesdavo Končetiną ir klausdavo, kaip jai sekasi egzaminai ir su vaikiniais. Liūdnas darydavosi neapsakomai geras. Bet pabusdavo jau neliūdnas, prašydavo Ipolito išmasažuoti jam nugarą ašutine pirštine ir paduoti baltas flanelines kelnes. Atsisėdęs sodelyje prašydavo atnešti kavos, jam ji vis rodėsi per silpną, pasibjaurėjęs išgerdavo vienu mauku. Visą rytą prasiėdėdavo sodelyje su pypke tarp ilgų baltų dantų, liesas raukšlėtas veidas būdavo perkreiptas vypsniu, nesuprasi, dėl skaisčios saulės ar iš pasibjaurėjimo kava, o gal kad stengėsi laikyti pypkę įsikandęs dantimis. Kai nebūdavo liūdnas, neprašydavo jam atleisti ir galvodavo apie tą prisiminimų knygą lazdele čaižydamas rožių krūmus, o ponija Marija apverkdavo savo mylimas rožes, dėl kurių kas rytą aukodavosi, kastuvėliu rinkdama gatvėje mėšlą ir rizikuodama būti pamatyta ir išjuokta.

Tėvas neturėjo nė vieno draugo. Kartais eidavo į miestą nutaisęs pikdžiugiškai kandžią veido išraišką ir atsisėdęs kavinėje centre stebėdavo praeinančius žmones, norėjo, kad jį pamatytų tie, kuriuos kadaise gerai pažinojo, pasirodyti, kad jis dar gyvas, ir galvodavo, kaip juos tai siutina. Grįždavo namo laimingas, kad matė mieste tuos, kurie kadaise, kaip ir jis, buvo socialistai, o dabar buvo fašistai, kurie nežino, kad jis juos aprašė savo prisiminimų knygoje, aprašė tuos laikus, kai jie dar buvo dori žmonės ir visas vėliau jų padarytas bjaurias kiaulystes. Sėdėdamas prie stalo tėvas trynė rankas ir kalbėjo, kad, jei yra Dievas, Jis leis

jam sulaukti fašizmo galo, išspausdinti savo knygą ir pamatyti tų žmonių veidus. Kalbėjo, kad pagaliau paaiškėtų, yra Dievas ar Jo nėra, nors labiau linksta manyti, kad Jo nėra, o gal ir yra, bet Musolinio pusėje. Pavalgęs tėvas sakydavo: – Džiustiniai, eik, nupirk laikraštį. Jeigu jau nesi malonus, būk nors naudingas. – Neliūdnas tėvas visai nebūdavo geras.

Kartais laiškininkas atnešdavo didelę šokoladinių saldainių dėžę nuo Čenco Renos, kadaise artimo tėvo draugo. Jis atsiųsdavo ir atvirukų su nuotraukomis iš viso pasaulio, nes Čencas Rena daug keliavo, ponija Marija atpažindavo vietas, kur kadaise lankėsi su senele, ir užkišdavo atvirukus už savo tualetinio staliuko veidrodžio rėmo. Bet tėvas apie Čencą Reną nenorėjo nė girdėti, jie buvo draugai, tik vėliau mirtinai susipyko, matydamas saldainių dėžes burbėdavo ir gūžčiodavo pečiais, o Ipolitui tekdavo slapta rašyti laiškus Čencui Renai, kad padėkotų ir papasakotų apie tėvą.

Končetina su Ana du kartus per savaitę mokėsi groti pianinu. Baugščiai sučirkėdavo vartelių skambutis, Ana juos atidarydavo, mokytojas eidavo per kiemą ir stabtelėdavo pasigrožėti rožynu, nes žinojo apie mėšlą ir kastuvėlį, dar ir tikėdamasis, kad kurioje nors sodelio pusėje pasirodys tėvas. Anksčiau tėvas su juo mielai bendravo, laikė pianino mokytoją didžiu žmogumi, kviesdavo jį į savo kambarį ir vaišindavo rūkomuoju tabaku, ir stipriai plodavo jam per kelį kartodamas, koks jis nuostabus žmogus. Pianino mokytojas kūrė eiliuotą lotynų kalbos gramatiką, perrašydavo ją į sąsiuvinį ir kaskart atėjęs norėdavo paskaityti tėvui

naujus posmus. Bet staiga tėvas nuo jo baisiai pavargo ir nebenorėjo klausytis naujų lotynų kalbos gramatikos posmų, o išgirdęs baugštų pianino mokytojo skambutį bėgdavo laiptais į viršų ir slėpdavosi kur įmanydamas. Pianino mokytojas niekaip negalėjo susitaikyti, kad tėvas nebekviečia jo į savo kambarį, koridoriuje garsiai kalbėdavo ir skaitydavo savo posmus, dairydamasis į šalis. Ir nuliūdęs klausdavo Končetinos su Ana, ar kartais kaip nors netyčia bus jų tėvą užgavęs. Ana su Končetina grojo prastai. Tos pamokos joms buvo įgrisusios, būtų norėjusios jas nutraukti, bet ponija Marija nesutiko, nes tuose namuose pianino mokytojas buvo vienintelis svetimas veidas. Ponia Marija sakydavo, kad liūdni namai, į kuriuos niekas neužsuka. Ji sėdėdavo pamokoje užsiklojusi kelius antklode, su *crochet** rankose. Paskui šnekėdavosi su pianino mokytoju ir klausydavosi jo posmų, ir jis užsibūdavo iki vėlumos, vildamasis pamatyti tėvą.

Pianino mokytojas tuose namuose išties buvo vienintelis svetimas žmogus. Kartais užsukdavo ponios Marijos sūnėnas, tos Genujoje gyvenančios sesers sūnus; jis mokėsi veterinarijos ir Genujoje niekaip neišlaikydavo egzaminų, todėl persikėlė mokytis į jų miestą, kur egzaminai buvo daug lengvesni, bet ir čia kartais jų neišlaikydavo. Bet jis nebuvo visai svetimas, jie jį pažinojo nuo vaikystės, o jam atėjus ponija Marija būdavo kaip ant adatų iš baimės, kad tėvas jo kaip nors nenuskriaustų. Savo namuose tėvas ne-

* Nérinys (*pranc.*). (Čia ir toliau – vertėjos pastabos.)

norėjo nieko matyti, Končetinos vaikinai negalėdavo įžengti pro vartelius.

Kas vasarą visi išvažiuodavo į „Vyšnius“. Končetina kasmet raudodavo norinti važiuoti prie jūros ar likti mieste su savo vaikinais. Ponia Marija puldavo neviltin dėl valstiečio žmonos, jos susipyko dėl kiaulės, kuri suėdė ponios Marijos nosinaites. Ir Džiustinas su Ana, kurie maži „Vyšniose“ labai smagindavosi, dabar irgi raukydavosi, kai reikėdavo išvažiuoti. Jie vylėsi, kad tėvas kurią nors vasarą išleis juos pas Čencą Reną, į jo pilį, nes Čencas Rena kasmet kvietė atvažiuoti. Bet tėvas neleido, sakydavo, kad ta pilis bjauri, su mažais bokšteliais, gal Čencui Renai ji atrodo graži, nes jai iššvaistė krūvą pinigų. Pinigai yra velnio mėšlas, sakydavo tėvas.

Į „Vyšnius“ jie važiuodavo traukinuku. Kelionė neilga, tik būdavo sudėtinga išsiruoti, tomis dienomis, kai reikėdavo krauti skrynias, tėvas prie visų kabinėdavosi, puldinėdavo Ipolitą ir ponią Mariją, ir tekdavo tas skrynias šimtakart sukrauti ir iškrauti. Prie vartelių sukiodavosi atėję atsisveikinti Končetinos vaikinai, ji verkė ir baisiai tūžo turėdanti tiek mėnesių praleisti „Vyšniose“, kur klaikiai nuobodu ir net nėra teniso kortų.

Jie išvažiuodavo anksti ryte, tėvas visą kelionę pykdavo, nes traukinukas būdavo sausakimšas, žmonės valgė ir gėrė, ir jis baimindavosi, kad kas nors neapipiltų vynu jo kelnių. Nebuvo nė karto, kad traukinyje su kuo nors nesusikivirčytų. Pykdavo ir ant ponios Marijos dėl daugybės jos ryšulių ir krepšių, ir batų drobiniuose maišeliuose, kuriuos ji

visur sukaišiodavo, ir dėl krežinės su balinta kava rezginėje; ta krežine tėvas ypač bjaurėjosi, šurpo matydamas krežinėje balintą kavą ir sakydavo poniai Marijai nesuprantantis, kaip senelė ištvėrė ją savo kelionėse. Bet atvažiuavęs į „Vyšnias“ pralinksmėdavo. Atsisėdęs pavėsinėje kvėpuodavo giliai, energingai ir kalbėdavo, koks geras to oro skonis, toks stiprus ir gaivus, kaskart įkvėpęs jautiesi lyg gurkštelėjęs gaivaus gėrimo. Šiltai sveikindavosi su valstiečiu ir pasiūkietęs Ipolitą klausdavo, ar šitas valstietis jam neprimena Van Gogo paveikslo, prašydavo valstietį atsisėsti ir paremti galvą ranka, uždėdavo šiam ant galvos skrybėlę ir klausdavo, argi jis ne tikras Van Gogas. Valstiečiui išėjus Ipolitas sakydavo, kad gal jis Van Gogas, bet ir vagis, nes vagia jų grūdus ir vyną. Tada tėvas labai supykdamas. Vaikystėje jiedu su valstiečiu kartu žaidė ir jis neleis Ipolitui spjaudyti ant savo vaikystės prisiminimų, nepalyginamai bjauriau spjaudyti ant savo tėvo vaikystės nei prireikus pasiimti kelis kilogramus grūdų. Ipolitas sėdėjo tylėdamas su šuniu tarp kojų ir glostė jo ausis. Vos atvykęs į „Vyšnias“ jis apsvilkdavo seną multino švarkelį, apsiaudavo aulinius ir visą vasarą vaikščiodavo taip apsirengęs, visas purvinas, kad baisu pažiūrėti, turėjo sprogti iš karščio, sakydavo ponija Marija. Bet neatrodė, kad Ipolitui kada nors būtų karšta, jis neprakaitavo, o jo veidas visada buvo sausas ir glotnus, nors eidavo laukais su šuniu plieskiant vidudienio saulei. Tas šuo grauždavo krėslą ir turėjo blusų, ponija Marija svajėjo jį kam nors atiduoti, bet Ipolitas buvo dėl jo pamišęs, ir kai šuo kartą susirgo, naktimis slaugė jį savo kambaryje ir keldavosi ruošti jam

ėdalo. Būtų norėjęs jį vežtis į miestą, bet turėjo palikti „Vyšniose“ su valstiečiu, kuris juo nesirūpino ir šėrė sugedusiu maistu, Ipolitas kas rudenį sielojosi turėdamas su šuniu atsisveikinti, bet tėvas, kaip ir ponia Marija, buvo prieš šunį ir nesileido į kalbas, kad šis gyventų su jais mieste. Tėvas sakydavo, kad Ipolitui telieka kantriai laukti jo mirties, gal Ipolitas tikisi, kad jis greit mirs, gal tokia jo auksinė svajonė, kad galėtų vaikštinėti po miestą su savo šuniu.

Ipolitas klausydavosi piktų tėvo žodžių tylėdamas, blyškiu veidu be jokios išraiškos ir niekada neatsikirdavo, o naktimis taukšėdavo mašinėle tėvo prisiminimų knygą ar garsiai skaitydavo Gėtę, kai tėvą kankindavo nemiga. Nes jis yra vergo dvasios, sakydavo Končetina, jo gyslomis teka ne kraujas, o ramunėlių arbata, jis kaip devyniasdešimtmetis senis, neturi nei patinkančios merginos, nei kokių troškimų, tik per dienas eina laukais su šuniu.

„Vyšnių“ namas buvo aukštas ir erdvus, šautuvais ir ragais nukabinėtomis sienomis, aukštomis lovomis ir šiugždančiais čiužiniais, prikimštais kukurūzų lapų. Sodas driekėsi iki pat vieškelio, didelis, prižėlęs ir neprižiūrėtas sodas, bergždžia jame sodinti rožes ar kitas gėles, žiemą valstietis tikrai jomis nepasirūpins ir jos pražus. Už namo buvo kietas, jame stovėjo vežimas ir valstiečio namas, kartais jo žmona, išdygusi tarpduryje, šliūkštelėdavo lauk vandens kibirą, ponia Marija rėkdavo, kad per tą vandenį visas kietas prasmirsta, o valstiečio žmona jai atrėkdavo, kad vanduo švarus ir tinka nuprausti ponios Marijos veidą, ir jos ilgai bardavosi. Kiek akys užmato aplinkui driekėsi javų ir

kukurūzų laukai, juose stiepėsi baidyklės plevėsuojančiomis rankovėmis; kalvos papėdėje prasidėjo vynuogynas ir augo ąžuolynas, ten retsykiais pasigirdavo šūvis, pakildavo paukščių debesis ir skalydavo Ipolito šuo, bet Končeti-na sakydavo, kad šuo loja iš baimės, o ne džiaugiasi ką nors sugavęs. Toliau už vieškelio tekėjo upė, tolima šviesi juosta tarp krūmynų ir akmenų, dar toliau už jos buvo kaimas, dešimt namų.

Kaime gyveno tie, kuriuos tėvas vadino nevidonais: fašistų sekretorius, karabinierių viršila, tarybos sekretorius; tėvas kartais išsiruošdavo į kaimą pasirodyti tiems nevidonams, pasirodyti, kad dar yra gyvas, bet su jais nesisveikindavo. Nevidonai vienmarškiniai žaidė rutuliais nenujausdami, kad ir jie aprašyti tėvo prisiminimų knygoje; jų žmonos mezgė susėdusios aikštėje aplink paminklą ir žindė vaikus prisidengusios krūtį nosinaite. Paminklas buvo didelis, akmeninis, storas akmeninis jaunuolis su vėliavėle ir fesu; sustojęs prieš jį tėvas įsidėdavo į burną karamelę, žiūrėdavo ir kikendavo, ilgai taip stovėdavo ir kikendavo, o ponija Marija baiminosi, kad vieną dieną tie nevidonai jį suims, ir tempė šalin kaip kažkada senelę nuo skrybėlių parduotuvių vitrinų. Ponia Marija mielai būtų pasikalbėjusi su nevidonų žmonomis, išmokusi iš jų naujų mezgimo raštų ir pamokiusi jas savųjų; dar pasakytų, kad prieš žinant kūdikį dera apsiplauti krūtį virintu vandeniui. Bet nedrįsdavo prie jų artintis bijodama tėvo.

Vasaromis ant plikos blizgančios tėvo galvos išryškėdavo strazdanos ir įdrėskimų žymės, nes jis sėdėdavo saulė-

kaitoje neprisidengta galva, o Končetinos kojos įrusdavo, nes „Vyšniose“ ji neturėjo ką daugiau veikti, kaip tik kaitintis saulėje, todėl per dienas tįsodavo šezlonge prie namo, su tamsiais akiniais ir knyga, kurios neskaitė; apžiūrinėdavo savo kojas ir rūpinosi, kad jos gražiai įrustų, dar tikėjosi, kad prakaituodamos saulėje jos suplonės; nes Končetina buvo ne tik plačių klubų, bet ir storų kojų, sakydavo, kad už lieknesnį kūną nuo liemens žemyn atiduotų dešimt savo gyvenimo metų. Ponia Marija pavėsinėje taisydavo sukneles, tas ypatingąsias sukneles iš senų užuolaidų ar užklotų, prisidengusi galvą iš laikraščio išlankstyta kepure ir ant suoliuko sukryžiuavusi kojas. Tolumoje kalvos ketera vaikštinėjo Ipolitas su šautuvu ir šuniu, tėvas keikdavo tą kvailą šunį ir Ipolito pamišimą lakstyti laukais, kai jam reikia jo čia, kad suleistų vaistų ir taukšėtų mašinėlę, ir siųsdavo Džiustiną jo parvesti.

II.

Pirmą kartą tėvui pasidarė bloga ten, „Vyšniose“. Jis gėrė kavą, staiga ranka su puodeliu sudrebėjo, kava išsiliejo ant kelnų, o jis susmuko dvilinkas garsiai alsuodamas. Ipolitas dviračiu numynė daktaro. Bet tėvas nenorėjo daktaro, kalbėjo, kad jam jau geriau, daktaras yra nevidonas, jis nori tučiuojau važiuoti atgal į miestą. Atėjo daktaras, kuris visai nebuvo nevidonas, tik vos aukštesnis už ponią Mariją, šviešiais plaukais, kurie atrodė lyg viščiuko pūkeliai, kelnėmis *alla zuava* ir languotomis kojineis. Jiedu su tėvu netikėtai susidraugavo. Nes tėvas suprato, kad jis nėra nevidonas, nenkenčia fašistų sekretoriaus, karabinierių viršilos ir to akmeninio vaikino kaimo aikštėje. Tėvas pasakė esąs laimingas blogai pasijutęs, nes taip susipažino su mažuoju daktaru, kurį laikė nevidonu, o jis pasirodė esąs šaunus vyrukas, jiedu kasdien susitikdavo ir viską aptardavo, tėvas ruošėsi jam paskaityti ištraukų iš savo prisiminimų knygos, bet Ipolitas pasakė gal geriau ne. Ipolitas nebegalėjo eiti laukais, turėjo visas dienas sėdėti tėvo kambaryje, leisti jam vaistus, paduoti lašiukus ir garsiai skaityti, tik dabar tėvas norėjo ne Gėtės, dabar jis norėjo detektyvų. Mažasis daktaras ateidavo kasdien ir tėvas juo labai džiaugėsi, tik patarė nebe-

simauti languotų kojinių, jos jam netiko ir atrodė truputį juokingai.

Jie išvažiavo kaip visada rugsėjo pabaigoje, tik Džiustinas su ponija Marija išvyko anksčiau, Džiustinui reikėjo perlaikyti graikų kalbos egzaminą. Mieste tėvas vėl pasiligojo, vis labiau lyso ir kosėjo, ateidavo daktaras jo apžiūrėti, kitas daktaras, ne tas su plaukais kaip viščiuko pūkeliai, šitas daktaras neprisėdavo su juo pasikalbėti, neklausydavo jo ir jį skriaudė. Jis uždraudė tėvui rūkyti; tėvas padavė Ipolitui savo tabako kapšą ir liepė užrakinti jį stalčiuje, o raktą pasilikti, bet jau čia pat vėl reikalavo tabako, tik žiupsnelio, bet Ipolitas jo neklausė ir stovėjo sukišęs rankas į kišenes, ir tėvas kalbėjo, koks Ipolitas juokingas, viską supranta tiesiogiai ir blaiviai nemažto, blaiviai nemažto ir neturi fantazijos, tokie žmonės kaip jis sugriovė pasaulį, žmonės, kurie viską supranta tiesiogiai, jis graužiasi susilaukęs tokio juokingo ir kvailo sūnaus, kuris štai stovi akmeniniu veidu ir nepaleidžia rakto, jam baisiai skaudu turėti tokį kvailą sūnų ir tas skausmas kenkia labiau už žiupsnelį tabako. Galiausiai Ipolitas atsidusęs numesdavo raktą ant stalo, tėvas atsirakindavo stalčių, paimdavo tabako, užsirūkydavo ir užsikosėdavo.

Vieną dieną jie sėdėjo prie stalo ir atėjo tėvas su pizama ir šlepetėmis, po pažastimi nešinas lapų pluoštu. Tai buvo jo prisiminimų knyga; jis paklausė, ar pakurta krosnis, ji buvo pakurta, nes šalta, ir staiga pradėjo tuos lapus kišti į krosnį, visi žiūrėjo išsižioję, tik Ipolitas neatrodė nustebęs. Praviroje krosnyje pakilo didelės liepsnos, prisimi-

nimų knyga degė ir niekas nieko nesuprato, tik Ipolitas neatrodė nustebęs, atsistojo ir žiūrėjo į liepsnas, lėtai braukė ranka sau per plaukus ir žarstekliu stūmė gilyn į krosnį lapus, kurie dar nedegė; paskui tėvas patrynė rankas ir pasakė: – Dabar džiaugiuosi. Reikės rašyti iš pradžių. Šitaip netiko. – Bet tądien buvo suirzęs, nenorėjo nei gultis į lovą, nei apsirengti, žingsniavo po kambarį ir kankino Ipolitą dėl vis tos pačios istorijos su tabaku, labai supyko ant Ipolito ir galiausiai išvarė iš kambario ir paprašė Končetinos jam paskaityti, kai ši skaitė, laikė ją už rankos ir kalbėjo, kokios gražios jos rankos ir koks gražus profilis, išties gražus profilis; bet netrukus pasakė, kad ji skaito prastai, be išraiškos, ir liepė liautis.

Atsigulė į lovą ir jau nebeprisikėlė. Ėjo vis blogyn, merdėjo ir visi tai žinojo, jis ir pats tai žinojo, bet apsimetė lyg nieko nebūtų, nors prieš iš tiesų susirgdamas visą laiką postringavo apie mirtį; bėgo dienos, jis kalbėdavo vis mažiau, vėliau jau tik ko prašydamas; Džiustinui su Ana buvo uždrausta užėiti į jo kambarį ir jie jį matydavo tik pro duris, jis gulėjo lovoje padėjęs ant antklodės liesas plaukuotas rankas, jo nosis vis labiau balo ir tįso; kartais jis duodavo ženklą vaikams užėiti, bet nebeištardavo nieko suprantamo, tik murmėjo kažką neaiškaus ir gniaužė ant krūtinės pižamą, drebėjo ir prakaitavo. Kambarys kvėpėjo spiritu, lempą gaubė raudono audinio skiautė, o iš po spintos kyšojo ilgi smailianosiai tėvo batai, ir jis žinojo, kad jau niekada jų nebeapsiaus, nes greit mirs. Po vasaros Ana su Končetina nebesimokė skambinti pianinu, bet mokytojas užsuk-

davo pasiteirauti, tik nedrįsdavo paspausti skambučio ir lūkuriuodavo prie vartelių, kol ponija Marija išeis į sodelį pasakyti, ar tėvas nors kiek miegojo. Prie vartelių beveik visada stoviniuodavo ir Danilas, atsirėmęs į tvorą su knyga rankose, ponija Marija kalbėjo, koks jis akiplėša, nepaliekia Končetinos ramybėje net kai jos tėvas taip serga; Končetina išeidavo apsipirkti ir Danilas sekdamo jai iš paskos pasikišęs knygą po pažastimi, Končetina kartais pašnairuodavo į jį ir pareidavo namo visa išraudusi, sutaršytais kirpčiukais.

Tėvas mirė ryte. Ana su Džiustinu buvo mokykloje ir ponija Marija atėjo jų parvesti ant kaklo pasirišusi juodą skarelę; liūdnai pabučiavo juos į kaktą ir išsivedė. Kad pabučiuotų, turėjo pasistiebti, abu jau buvo gerokai ją praaugę; jie stovėjo mokyklos koridoriuje ir direktorius juos pamatė, įprastai jis būdavo šiurkštus, bet tąryt elgėsi labai maloniai. Jie užlipo į tėvo kambarį, ten kūkčiodama klūpėjo Končetina, o Ipolitas stovėjo sustingęs, tylus, pablyškusiu sausu veidu. Tėvas gulėjo lovoje aprenktas, jo veidas dabar buvo labai gražus, ne išprakaitavęs ir drebantis, o ramus ir švelnus.

Ponija Marija nuvedė Aną į namą priešais, nes toji ponija perdavė, kad ji visą dieną gali likti pas juos. Ana bijojo, nes ten buvo šuo. Ne toks kaip Ipolito, garbanotas ir kvailas, o vilkšunis prie grandinės, kieme ant medžio kabėjo lentelė: *Cave canem*. Ir dar ji bijojo, nes ten stovėjo teniso stalas. Pro gyvatvorę matydavo, kaip kažkoks berniukas žaidžia stalo tenisą su senu ponu. Bijojo, kad tas berniukas pasiūlys jai žaisti, o ji nemoka. Nusprendė sakyti, kad moka žaisti, bet

nenori, pas juos „Vyšniose“ stovi teniso stalas ir jie visą vasarą nieko daugiau neveikia, tik žaidžia stalo tenisą. Bet jei vėliau ji su tuo berniuku labai susidraugaus, gal vasarai pasikvies jį į „Vyšnias“, ir jis pamatys, kad ten nėra jokio teniso stalo.

Anksčiau tame name priešais jai neteko lankytis. Pro gyvatvorę matydavo berniuką, senąją poną ir šunį. Ta ponia su kirpčiukais, kuri išeidavo į balkoną su chalatėliu ir atrodė labai jauna, buvo senojo pono žmona. Ten gyveno ir rusvaplaukė mergina, to senojo pono ir kitos jo žmonos, kurią turėjo anksčiau, dukra. O tas berniukas ir kitas vyresnis vaikinai, maždaug Ipolito amžiaus, buvo tos žmonos su kirpčiukais sūnūs. Ponia Marija kalbėjo, kad jie labai turtingi, senajam ponui priklauso muilo fabrikas, tas ilgas raudonų plytų statinys paupyje su visada rūkstančiais kaminais. Jie yra labai labai turtingi. Neužpila kavos tirščių antrąkart, bet atiduoda juos surenkantiems vienuoliams. Rusvaplaukė mergina, to senojo pono kitos žmonos dukra, vakarais išėjusi šluodavo kiemą ir dirbdama kažką piktai burbėdavo. Ponia Marija irgi ne kartą žiūrėjo pro gyvatvorę, nes buvo smalsi ir turtingi žmonės ją domino.

Ponia Marija paliko Aną su duris atidariusia tarnaitė įspėjusi, kad užrištų mergaitei šaliką, jei ši kartais eitų žais-ti į lauką, ir grįžo namo. Tarnaitė nuvedė Aną į kambarį viršuje ir liepė palaukti, netrukus ponas Džiuma ateis palai-kyti jai draugiją. Ana nežinojo, kas tas ponas Džiuma. Pro langus matė savo namą, žvelgiant iš čia jis atrodė visai ki-toks: plokščias, mažas ir senas, su nudžiūvusiu visterija te-

rasoje ir Džiustino kamuoliu stogo kampe, sudriskusiu ir išblukintu lietaus. Tėvo kambario langinės buvo užvertos; staiga ji prisiminė, kaip triukšmingai jis jas praverdavo ir pažvelgdavo pro langą į naują rytą, kaip ištempęs liesą kaklą šepetėliu muiluodavo smakrą ir sakydavo jai: – Eik nupirkti tabako. Jeigu jau nesi maloni, būk nors naudinga. – Ir jai dingojosi, kad mato jį išeinantį į sodelį su karamele burnoje, baltos flanelės kelnėmis, ilgomis truputį kreivomis kojomis, nes jaunystėje daug jodinėjo. Ir svarstė, kur jos tėvas dabar. Ji tikėjo pragaru, skaistykla ir rojumi, todėl manė, kad jos tėvas dabar skaistykloje atgailauja už visas jiems prikaltas bjaurastis, o ypač už Ipolito kankinimą dėl tabako ir šuns; turbūt jis labai nustebo atsidūręs skaistykloje, nes vis kartojo, kad po mirties nieko nebėra ir taip geriau, pagaliau galės išsimiegoti, jį visą gyvenimą kankino nemiga.

Atėjo tarnaitė pasakyti, kad ponas Džiuma jau čia. Tai buvo tas pats berniukas, kuris žaidė stalo tenisą. Įbėgo pasišvilpaudamas, ant akių užkritisu plaukų kuokštu ir numetė ant stalo knygas, perjuostas odiniu diržu. Nustebo ją pamatęs; pasisveikino šaltai, droviai, tik linktelėjo. Švilpaudamas ėmė po kambarį kažko ieškoti. Ištraukė iš stalčiaus sąsiuvinį ir klijų indelį ir į tą sąsiuvinį kažką įklįjavo: iškirptus iš žurnalo kino aktorių veidus. Atrodė, kad juos ten įklįjuoti yra labai svarbu, bet ir labai sunku, nes berniukas pūkštė, šnopštė ir braukė nuo akių plaukų kuokštą. Prie stalo stovėjo didelis sukamas gaublys ir jis retkarčiais surasdavo kokią nors šalį ir paskubomis ją užrašydavo są-

siuvinyje po aktorių veidais. Atėjo rusvaplaukė mergina. Ji buvo trumpais plaukais, iškarpytais pagal tų metų madą, kuri vadinosi *à la fièvre typhoïde*.^{*} Tačiau madinga buvo tik jos šukuosena, suknelė buvo plati ir visai negraži, su apskrita iškirpte, bjaurios citrinų spalvos. Mergina kaip visada laikė rankose šluotą, piktai nušlavė kilimą ir pasakė: – Džiuma, taip mergaitei visai nelinksma. Palik savo aktorius ir paskaitykite „Vaiko lobį“, arba eikit į kiemą žaisti stalo teniso.

Jie skaitė „Vaiko lobį“. Knygos buvo daug tomų, apie visokiausius dalykus: gėles, paukščius, automobilius, miestus. Džiuma atversdavo paveiksluką, abu žiūrėdavo, tada jis klausdavo: – Pažiūrėjai? – ji atsakydavo: – Taip. – „Pažiūrėjai“ ir „taip“ buvo vieninteliai jų ištarti žodžiai. Liesa įrudusi Džiumos ranka vertė lapus. Ana gėdijosi minties, kad jie galėtų susidraugauti. Staiga namuose kažkas baisiai sugriaudė ir ji krūptelėjo, o Džiuma nusijuokė: jo dantys buvo balti ir smailūs kaip lapės. Jis pasakė: – Čia gongas. Reikia eiti pietauti.

Senasis ponas sėdėjo galustalėje. Jis buvo kurčias, su juoda dėžute ant krūtinės ir laidu už ausies. Su balta barzda, pradėjęs valgyti ją pasikėlė virš servetėlės; jis sirgo skrandžio opalige ir galėjo maitintis tik virtomis daržovėmis ir košelėmis, apšlakstytomis aliejumi. Šalia senojo pono sėdėjo rusvaplaukė mergina, jos vardas buvo Amalija, ji jam įdėdavo į lėkštę maisto ir apšlakstydavo aliejumi,

* Kaip sergančio vidurių šiltine (*pranc.*).

o į taurę įpildavo mineralinio vandens. Kitame stalo gale sėdėjo ponias žydras labai pūkuotas megztukas ir su perlų vėriniais ant kaklo; dar ten buvo nežinia kas, bet ne svečias, nes su šlepetėmis; šalia jo sėdėjo Džiuma, kuris tyčia skiedė jo vyną vandeniui, o paskui juokėsi kumščiu prisidengęs burną; tas kitas nekrepė į jį dėmesio ir su senuoju ponu kalbėjosi apie biržą, bet turėjo rekti, nes juodoji dėžutė buvo sugedusi. Paskui visi aptarė naująją Amalijos šukuoseną *à la fièvre typhoïde*, ponias pasakė, kad irgi tokios norėtų, kirpčiukai jai jau pabodo. Amalija garsiai rėkė senajam ponui į ausį kitų kalbas. Dėžutė vadinosi „tėtės aparatas“; senasis ponas save irgi vadino „tėte“. Kalbėjo: – Pavalgęs tėtė šiandien norėtų ilgiau nusnausti. Tėtė labai senas. – Paskui ponias supyko ir ėmė dairytis pro langą Emanuelės, kuris vis nesirodė. Emanuelė buvo tas maždaug Ipolito metų vaikinukas ir atėjo į pietų pabaigą. Jis šlubavo, buvo visas išraudęs ir suprakaitavęs, išsvargintas to šlubavimo. Atrodė panašus į Džiumą, tik jo dantys buvo ne kaip lapės, jo dantys buvo platūs, stačiakampiai ir atsikišę. Po pietų senąjį poną paguldė ant sofos ir apkaišė antklode, ant akių užmetė šaliką, nes kitaip jis nebūtų užmigęs, ir ten paliko.

Ana su Džiuma žaidė stalo tenisą. Ji prisipažino nemo-kanti žaisti, dabar jau buvo tikra, kad jiedu nesusidraugaus, ir jai nerūpėjo, ką jis pagalvos. Džiuma pasakė, kad ją išmokys, juk lengva. Jiems žaidžiant atėjo pažiūrėti tas su šlepetėmis. Vardu Francas. Jis buvo žemas, šviesiomis akimis, įrudusiu raukšlėtu veidu. Jiedu su Džiuma pradėjo kumščiuotis ir vaikytis vienas kitą po sodą. Ana sėdėjo ir žiūrė-

jo žaisdama su stalo teniso kamuoliuku. Šuns nebuvo, jį išvežė pas kažkokius draugus tuoktis. Sutemus ponija Marija pašaukė Aną pro langą ir ji parėjo namo.

Surengtos tėvo laidotuvės. Ana tikėjosi tikrų laidotuvių, su kunigu ir su moterimis baltais drabužiais, ir su kryžiumi. Bet ji užmiršo, kad tėvas griežė dantį ant kunigų. Todėl nebuvo nei kunigo, nei moterų baltais drabužiais. Atėjo keli ištikimiausi Končetinos vaikinai: Danilas ir dar pora. Atėjo ir pianino mokytojas, jis vis klausė, gal kaip nors netyčia užgavo tėvą, klausė Končetinos vaikinų ir ponios Marijos sūnėno. Tėvui susirgus rašė jam laiškus, kuriuose apgailestavo, kad jį įžeidė, nors ir nežino kaip, ir prašė jam atleisti. Tėvas neperskaitė nė vieno jo laiško, nes labai sirgo.

Tėvą palaidojo šalia motinos ir Končetina garsiai raudėjo. Atėjusieji į laidotuves atsisveikino rimtais neperprantamais veidais, kaip atsisveikinama su mirusiųjų giminėmis; jie grįžo namo, o namuose sėdo pietauti, pietums buvo makaronai su daržovėmis, kaip ir bet kurią kitą dieną.

Ponija Marija pakvietė savo sūnėną nusiprausti po dušu, nes jis nuomojosi kambarį be patogumų, o viešos maudyklos buvo perpildytos; Končetina pasipiktino ir pasakė Ipolitui, kad dabar ponios Marijos sūnėnas visą laiką painiosis jiems po kojomis. Ipolitui nebereikėjo spausdinti mašinėlė ar garsiai skaityti, jis vaikštinėjo terasoje pirmyn atgal su knyga rankoje, ruošėsi prokuroro egzaminams; jie visi žinojo, kad dabar gali daryti ką tinkami; Džiustinas parsinešė namo keturias baltas pelytes narvelyje, nusipirko jas iš savo santaupų ir pasakė, kad jas mokys; ponija Marija skundėsi,

kaip jos klaikiai smirdi. Ana manė, kad namuose, kur kažkas mirė, dar ilgai negalima juoktis, bet vos kelios dienos po laidotuvių Končetina kvatojo kaip išprotėjusi iš čiužinio kamšalo pasidariusi dirbtines krūtis, o su ja ir Ana su Džiustinu.

Namuose buvo visiška laisvė. Tik toji laisvė truputį baugino. Nebuvo kas vadovauti. Ipolitas kartais mėgindavo vadovauti, bet niekas jo neklausė, jis patraukdavo pečiais ir toliau žingsniuodavo po terasą. Jiedu su ponia Marija bardavosi dėl pinigų. Ponia Marija kalbėjo, kad Ipolitas šykštus, o dar ir įtarus, ir ja nepasitiki. Juk reikia gedulo drabužių. Bet Ipolitas nenorėjo jai duoti pinigų, pasakė, kad jų mažai, tegul verčiasi su tuo, ką turi, kaip visi žmonės. Tad ponia Marija pas bakalėjininką nupirko maišelių su juodais milteliais ir supylusi juos į didelį katilą užmerkė jame drabužius; atrodė kaip lėšių sriuba. Bet kai tuos drabužius išdžiovinu ir išlygino, Končetina susiraukė, nes jie buvo rusvo juodumo, o ne gražiai sodriai juodi. Dėl tų drabužių Končetina daug dienų pyko ant Ipolitito, kalbėjo, kad buvo galima nebrangiai nupirkti audinio, ir nevalgydavo su visais prie stalo, o nešėsi pietus į savo kambarį.

Ana manė, kad niekada nebegrįš žaisti į namą priešais. Bet Džiuma ją vėl pasikvietė. Ir jie įprato žaisti kartu, ir nebuvo dienos, kad jis jos nepakviestų. Anai su juo nebuvo labai linksma. Jai labiau patiko žaisti gatvėje su mokyklos draugėmis. Bet Džiumos pakviesta nedrįsdavo atsisakyti. Truputį tikėjosi, kad kurią dieną jis jai paskolins „Vaiko lobį“, pati nedrįso prašyti. Ir truputį didžiavosi, kad jis ją

kviečia. Jie retai kada bežaisdavo stalo tenisą, Džiumai patiko žaisti matytus filmus. Pririšdavo ją prie medžio ir šokdavo aplink su degančiu popieriumi rankoje, surišdavo taip tvirtai, kad jai paskausdavo rankas. O kai jie nežaisdavo filmų, jis kalbėdavo. Tą pirmą dieną pratarė vos kelis žodžius, dabar kalbėjo tiek, kad net erzino, kiek daug jis kalba. Pasakojo jam nutikusias istorijas, tik Anai atrodė, kad visos jos pramanytos. Pasakojo apie regbio rungtynėse ir irklavimo lenktynėse laimėtus prizus, apie aukso ir sidabro taures, tik tų prizų negalėjo parodyti, nes kažkam juos atidavė arba mamytė padėjo į tokią vietą, iš kur negalima paimti. Emanuelė su Amalija, Džiumos brolis ir sesuo, kartais klausydavosi išėję į balkoną ir kvatodavo. – Juokdarys, – sakydavo Emanuelė. Tada Džiuma supykęs bėgdavo į savo kambarį. Grįždavo paraudusiomis akimis ir sutaršytais plaukais. Tylėdamas prisėdavo ant vejos, bet ir vėl paimdavo virvę ir vėl rišdavo ją prie medžio. Ana vakarais pareidavo namo pilna galva Džiumos istorijų ir jo draugų istorijų, tų, su kuriais jis žaidė regbio rungtynėse ir dalyvavo irklavimo lenktynėse: Čingalezi, Puči Donadijo, Prišila ir Toni. Keisti vardai, ji nesuprato, ten berniukai ar mergaitės. Ir nesuprato, kodėl jis niekada nepasikviečia jų žaisti į savo sodą, o žaidžia su mergaite, kuri gyvenime nedalyvavo irklavimo lenktynėse. Gal su tais draugais nebūtų galėjęs taip girtis ir prasimanyti. Jis vaikštinėdavo veja tempdamas paskui save virvę, girdavosi ir prasimanydavo. Ana sėdėdavo ant žolės ir jai nuo pritariamo linksėjimo paskausdavo kaklą, o nuo dirbtinės šypsenos sutraukdavo lūpas. Kartais ji ko nors paklausda-

vo. Jos klausimai būdavo atsargūs, mintyse juos ilgai svarstydamo. Paklauskdavo: – Ar regbis gražus? – arba paklauskdavo: – Ar tądien buvo ir Čingalezi? – Apie Toni vengdamo klausti, taip ir nesuprato, čia berniukas ar mergaitė.

Paskui Džiuma ėmė sakyti, kad greit išvažiuos. Žiemą praleis Mantone, jie turi ten vilą. Džiuma nelankė mokyklos, mokytojai ateidavo į namus, vėliau gal išvažiuos į koldžą Šveicarijoje ir ten per dienas žais regbį. Anai labai palengvdavo pagalvojus, kad jis išvažiuos. Ji vėl galės žaisti gatvėje su mokyklos draugėmis; ten buvo ir berniukų, kartais jie ją mušdamo. Bet nepririšdamo prie medžio. Sykį beveik sutemus Džiuma pririšo ją prie medžio ir pasakė, kad eina į virtuvę peilio, tada ją papjaus ir suvalgys. Ji liko viena beveik tamsiame sode, pririšta, staiga labai išsigando ir ėmė šaukti: – Džiuma, Džiuma! – Dar labiau sutemo, jai vis labiau skaudėjo rankas. Iš namo išėjo Emanuelė ir lenktiniu peiliuku perpjovė virvę, tada nusivedė ją į vonią ir patepė riešus vazelinu, jie buvo purpuriniai ir nutrinta oda. Pasakė: – Mano brolis kiaulė.

Namuose buvo susukti kilimai, visur stovėjo skrynios ir lagaminai. Tik Emanuelė nesiruošė išvažiuoti, turėjo lankyti paskaitas universitete. Amalija irgi nenorėjo važiuoti ir mamytė pasakė, kad jeigu ji taip nenori, gali pasilikti; bet senasis ponas atsakė, kad Amalija pavargusi ir jūros oras jai bus į naudą. Aidėjo Amalijos verksmai, ji nenorėjo važiuoti. Tada senasis ponas paprašė to Franco ją įkalbėti, Francas nuėjo pasišnekėti, o netrukus grįžo pasakyti ją įkalbėjęs ir ji važiuosianti.

Taip vieną rytą jie visi sulipo į automobilį, Džiuma su šuniu ant rankų, Amalija ir tas Francas, kuris turėjo vairuoti, mamytė ir senasis ponas. Mamytė buvo su plačiu sportiniu apsiaustu ir tamsiais akiniais; ir Amalija vilkėjo sportinį apsiaustą, panašų į mamytės, bet Končetina, kuri žiūrėjo pro langą, pasakė, kad ji atrodo kaip tarnaitė. Senasis ponas liepė atnešti daug laikraščių ir pasikišo juos po lietpalčiu, niekas geriau už laikraščius neapsaugo pilvo nuo šalčio, kalbėjo. Emanuelė stovėjo ant šaligatvio ir atsisveikindamas mojavo nosinaite; pamatęs Aną prie lango šūktelėjo, kad ji gali kada tik nori užėti skaityti Džiumos knygas ir tyrinėti gaublį, jei turėtų mokytis geografijos. Neatrodė nuliūdęs likęs vienas, nuėjo namo šlubčiodamas, pasišokuodamas ir trindamas rankas.

Jiems neskambėjo fanfaros, pasakė jis. Ir tai puiku, nes visada reikia saugotis, kai likimas apsisireiškia garsiomis fanfaromis. Fanfarų garsai paprastai skelbia tik mažus, beprasmius dalykus... O rimti gyvenimo dalykai užklumpa netikėtai, užlieja staiga kaip vanduo.

Natalia Ginzburg (1916–1991) – garsi žydų kilmės italų prozininkė. Augo į antifašistinį judėjimą įsitraukusioje šeimoje, už šią veiklą Romos kalėjime nukankintas pirmasis jos vyras, rašytojas ir leidėjas Leonas Ginzburgas. Parašė 12 knygų, buvo apdovanota prestižine „Strega“ premija. Vienas žinomiausių autorės romanų „Visi mūsų vakar“ – pirmoji jos knyga, pasirodanti lietuviškai.

Antrojo pasaulinio karo išvakarės. Nedideliame Šiaurės Italijos miestelyje skirtingose gatvės pusėse gyvena dvi labai skirtingos šeimos. Priešais turtingo muilo fabriko savininko namus įsikūręs vargstantis našlys. Šių šeimų vaikai tampa artimiausiais ir kartu daugiausia iššūkių vienas kitam metančiais gyvenimo draugais. Glaudūs šeimų santykiai ima irti po našlio dukters Anos romano su kaimynų sūnumi. Nėščia nepilnametė turi nuspręsti, ką pasirinkti – abortą ar gyvenimą gėdoje ir skurde. Aną išgelbėja daug vyresnio, ekscentriško šeimos draugo netikėtas pasiūlymas, mergina išvyksta į Italijos pietus, kur jai teks susidurti ne tik su naujų santykių išbandymais, bet ir su įsisiautėjančio karo žiaurumu.

„Visi mūsų vakar“ – detali šeimos drama didelės Antrojo pasaulinio karo dramos akivaizdoje. Aviacijos antskrydžiai N. Ginzburg prozoje lieka antrame plane. Ji sutelkia dėmesį į žmonių tarpusavio santykius, kasdienio gyvenimo blyksnius. Neišsipildžiusios meilės, praradimai, ginčai, išdavystės šeimoje – būtent čia, intymioje aplinkoje, ryškėja Italiją apnikusio nerimo, pralaimėjimo nuojautos.

„Natalia Ginzburg yra galinga rašytoja.“

Italo Calvino

„Ginzburg kūryba tartum atskleidė didžiulę paslaptį, kurią mėginau išsiaiškinti visą savo gyvenimą... Atrodė, jos žodžiai perteikia kažką be galo tikro apie mano pačios gyvenimo patirtį.“

Sally Rooney

„Ji viena iš tų rašytojų, kurių balsą akimirksniu atskirsi iš kitų.“

The New York Times

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt

